

že poslužiti kao predložak za naše pokušaje ostaje za razmišljanje.

Rad komiteta odvijao se u okviru radne teme »Muzejski postav kao nastavno sredstvo u edukaciji«, i to u tri dijela:

- a) predavanja u odjelima za edukaciju u londonskim muzejima;
- b) unaprijed prijavljena izlaganja članova CECA, pod nazivom »Market of Ideas Session« (Sajam ideja), u Barbican centru;
- c) diskusije u okviru radnih grupa, u Barbican centru, u koje su se članovi mogli uključiti prema profesionalnom interesu, užoj specijalnosti kojom se bave u odjelima za edukaciju u muzejima: komunikacija, ispitivanja (dojmova i učinka postava na posjetioce), individualni posjetioci, škole, specijalne grupe, obazovanje (muzejskih pedagoga).

Pripremljeni programi često su kolidirali, tako da je trebalo napraviti izbor.

Posebno instruktivan bio je posjet British Museumu (National History). Tamo je predavanje održao dr Roger Miles, rukovodilac Odjela za odnose s javnošću, autor nedavno izašle knjige »The Design of Education Exhibits«. Tema njegovog predavanja bila je »New Educational Thinkings at the British Museum«. Govorio je o poboljšanju obrazovne djelatnosti u muzeju čiji odjel za edukaciju i bez toga fascinira i množinom sadržaja koje priprema i izvodi kao i kvalitetom.

Odjel je osnovan 1972. godine kao dodatan sadržaj redovnoj djelatnosti muzeja (znanstvenom odjelu i stalnoj postavi). Stručni tim tog odjela planira i izvodi program prezentacije moderne biologije serijom specijalnih edukativnih izložbi na temu ekologije, evolucije, porijekla vrsta, razvoja čovjeka itd. Postupno se starije postave zamjenjuju novim aktualnim izložbama, koncipiranim u prvom redu da učine **učenje** jednostavnijim i **zabavnijim**.

Pored stručne ekipe koja postavlja izložbe, sam postav opslužuje još jedan tim stručnjaka okupljenih na nekoliko punktova u muzeju: U informativnom centru, u centru za nastavnike (gdje se mogu dobit upute za rad nastavnika s učenicima, tiskani materijal prilagođen uzrastima od 6—18 godina, tražiti posebna vodstva za učenike), u grupi za javna vodstva (odjel u kojem i individualni posjetioci mogu dobiti obilje različitog tiskanog materijala, informativnih listića, radnih listića, zabavnih kvizova, sve prilagođeno različitim uzrastima), u odjelu za crtanje i modeliranje, u grupi za aktivnosti tijekom praznika. Odjel za odnose s jav-

nošću organizira povremeno i posebna stručna i popularna predavanja, prikazivanje filmova i druge aktivnosti. Poseban je odjel, naravno, muzejska prodavaonica u kojoj se mogu kupiti knjige s područja prirodoslovnih znanosti, katalozi muzeja, razglednice, replike izložaka i sl.

Sličnu organizacionu shemu upoznali smo i u ostalim, velikim, londonskim muzejima: National Gallery, British Museum, Muzej grada Londona, Victoria and Albert Museum.

Nakon predavanja u Victoria and Albert Museumu, obišli smo novi dio muzeja, The Boilerhouse Project. To je novi izložbeni prostor muzeja izgrađen na mjestu starog postrojenja za centralno grijanje. Odatle mu ime. Zamisljen je kao mjesto održavanja serije primjernih i poticajnih izložbi o povijesti, teoriji, procesu i primjeni dizajna, s namjerom da se podigne nivo razmišljanja o dizajnu, te kao stimulans studentima, dizajnerima i proizvođačima i manufakturnoj proizvodnji. Cjelokupne investicije za ovaj projekt pokrivene su sredstvima iz privatnog kapitala, The Conran Foundation, nadovezujući se tako na tradiciju iz druge pol. 19. stoljeća, kad je Sir Henry Cole vlastitim sredstvima osnovao seriju institucija koje su kasnije postale Victoria and Albert Museum. Utemeljitelj The Conran Foundation je Terence Conran i sam školovani dizajner, vlasnik vrlo uspješnog lanca trgovina namještaja i kućnih potreština. Prva izložba u tom prostoru »Umjetnost i industrija«. »Stoljeće dizajna produkata iz svakodnevne upotrebe«, održana je u siječnju 1982. godine. Za vrijeme našeg posjeta muzeju održavala se izložba »Slike na prodaju«, povodom 21. godišnjice osnivanja »Design and Art Direction«, London. Izložba je dala sažeti pregled britanskog dizajna u oglašavanju, reklamama, ambalaži, tisku i TV-reklamama, u vremenu kad je V. Britanija imala vodeću ulogu u dizajnu na tom području.

Izlaganja u okviru »Market of Ideas Session« bila su redom informativnog karaktera. Članovi komiteta govorili su o vlastitim iskustvima, opažanjima i uglavnom uspješnim edukativnim programima u svojim muzejima. Poneka su se izdvojila tematikom.

Carolyn Keen, rukovodilac Komiteta za ispitivanje umjetnosti hendikepiranih osoba, govorila je o izložbama za slijepe te o (ne)mogućnostima kretanja nepokretnih osoba u izložbenom prostoru. Postoji već čitav niz muzeja u svijetu koji su, sistemom dodatnih rampi, omogućili kretanje i invalidima u muzejskom prostoru. Neue Pinakothek,

München npr. ima potpuno odvojeni komunikacijski sistem za invalide.

Ann Partington-Omar, kustos u Epping Forest District Museum, Waltham Abbey, dala je prikaz proslave Međunarodnog dana muzeja u Waltham Abbey. Za tu je priliku, do mjere mogućeg, rekonstruiran sajam iz vremena dinastije Tudor. U priredbi su sudjelovali i kostimirani stanovnici tog malog mjesta.

Paul Rees, kustos za edukaciju, Liverpool, govorio je o mobilu za nastavnike, didaktičkoj, muzejskoj, izložbi postavljenoj u pogodnom vozilu, koje, zajedno sa muzejskim nastavnicima, putuje od mjesta do mjesta.

Tom Sharpe, National Museum of Wales, odjel za geologiju, iznio je niz prednosti edukacije muzejskih posjetilaca na geološkim lokalitetima izvan muzeja.

Helen Luckett, kustos za edukaciju, Southampton Art Gallery, iznijela je svoja zapažanja o intenzitetu doživljaja i doseg poimanja izložbi suvremene umjetnosti, viđene očima djece. Rad u okviru radnih grupa odvijao se u obliku razgovora. Jedna od dobrih strana takvog načina rada bila je međusobno, bolje, upoznavanje sudionika konferencije i prilika za razmjenu tiskanog materijala, onih koji su ga imali. O samom radu u muzejima nismo saznali ništa novo, budući da je to, u okvirima predavanja i referata, bilo prezentirano sadržajnije i ilustrativnije.

13. generalna konferencija ICOM-a — Komitet za dokumentaciju (CIDOC)

Branka Šulc

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Ako su se muzeji u ranim sedamdesetim godinama teško i sporo uključivali u okvire elektronske komunikacijske revolucije, osamdesete su godine ipak označile vidnu prekretnicu i novu orijentaciju ka korištenju hardverske tehnike i tehnologije.

Potvrdio je to i sastanak ICOM-ovog Komiteta za dokumentaciju održan u okviru 13. generalne konferencije u Londonu, srpnja 1983. godine, na kojem je sudjelovalo 53 stručnjaka iz 25 zemalja Evrope, Amerike, Azije i Afrike. Slijedeći utvrđeni ritam rada Komiteta, plenarne sjednice su bila mje-

sta zajedničkih saopćavanja o rezultatima, programima i inovacijama u radu nacionalnih dokumentacijskih komiteta s izvještajima o radu pet radnih grupa koje od 1982. godine djeluju u okviru CIDOC-a.

Radne grupe za međunarodnu muzeološku bibliografiju, muzeološku terminologiju, za definiranje stručnih standarda o muzejskim predmetima, definiranje kategorija podataka za zbirke likovne umjetnosti i grupe za proučavanje problema dokumentiranja u likovnim arhivima postala su mjesta izrade vrlo konciznih i konkretnih razmatranja sadašnjeg nivoa INDOK djelatnosti u muzejima, mjesta predlaganja razumnog korištenja i obrade postojeće dokumentacije i njezina bržeg unapređenja.

Generalna slika stanja ukazuje: na postojanje koordiniranog rada pojedinih zemalja na izradi nacionalnih muzejskih dokumentacijskih sistema usklađenih s preporukama CIDOC-a, da je u porastu računska obrada podataka, ukazuje na standardizaciju muzejskih pojmova i korištenje muzeološke terminologije u skladu s Muzeološkim rječnikom, na korištenje iskustava i adekvatnu primjenu preporuka međunarodnih komisija za standardizaciju (ISO), povećanje komparibilnosti podataka, dokumenata i metoda obrade i sažeti pregled rada nekoliko nacionalnih dokumentacijskih komiteta pokazat će nivo današnjeg stanja u muzejskoj dokumentaciji. Možda je najznačajnija oznaka novog načina korištenja suvremene tehnologije u Velikoj Britaniji nagli tehnološki razvoj mikrokompjutora u 300 muzeja koji primjenjuju i jedinstveni dokumentacijski sistem koji je izradio tim stručnjaka Muzejskog dokumentacijskog udruženja (M. D. A.) iz Duxforda.

U Švedskoj je publicirana nomenklatura naziva predmeta na pet jezika — **Nomina Rerum Mediaevalium**, praćena i crtežima predmeta. Tiskana na danskom, švedskom, norveškom, finskom i islandskom jeziku postaje polazište za izradu opsežnije međunarodne nomenklature i standardizacije nazivlja muzejskih predmeta.

Napori muzealaca Španjolske usmjereni su ka uspostavljanju jedinstvenog nacionalnog dokumentacijskog sistema s korištenjem kompjutorske konfiguracije, i premda veći dio muzeja postupno prelazi na novi sistem, preostaje niz manjih muzeja, koji i radi financijskih mogućnosti tek pripremaju dokumentaciju za suvremeniju obradu. Kao priručnik u radu koristi se novotiskana publikacija **Sistema de documentation para museos**.

U SAD se u većini muzeja već niz godina koristi kompjutorska tehnologija a sve veća pažnja se poklanja osuvremenjavanju postojećih programa, izradi baze podataka i klasifikaciji muzejskih predmeta. Koordinacijski centar za antropologiju, koji djeluje u okviru mešičkog Instituta za antropologiju i historiju, pripremio je standardizirani kataloški sistem za zbirke kostima, dekorativne umjetnosti, povijesnih i vojnih artefakata te instruktivni priručnik za primjenu toga sistema. Budući da Centar ima sjedište u Nacionalnom muzeju za antropologiju koristi i kompjutorske kapacitete.

Kompjutorski sistem MARDOC, koji je u primjeni na nivou Nizozemske, koristi se tek za pomorske zbirke, dok je rad na standardizaciji podataka usporen i otežan iz financijskih razloga. Ambiciozni nacionalni komitet za dokumentaciju tiskao je priručnik za dokumentaciju i organizirao brojne seminare o dokumentaciji na regionalnim nivoima.

I u muzejima Francuske postupno se provodi prelazak na računsku obradu muzejskih podataka i nove dokumentacijske oblike; definira se rječnik standardiziranih muzejskih pojmova sve do publiciranja opisnih sistema za zbirke.

O teorijskom nivou rješenja problema postavljanja jedinstvenog nacionalnog dokumentacijskog sistema za obradu dokumenata (muzejske građe) na nivou Hrvatske, predvidivo, i Jugoslavije, i koncepciji muzejsko-galerijskog informacijskog sistema, o upotrebi računala, izvijestila sam kao jedini član ovog Komiteta iz Jugoslavije. Sažetak rada ovog Komiteta karakterizira prvenstveno tehnološka obnova i osuvremenjavanje rada u domeni muzejske dokumentacije; postupnost u doradi jedinstvenog-osnovnog međunarodnog dokumentacijsko-informacijskog sistema; napredak u vođenju računske obrade podataka u informacijski razvijenim zemljama i početna koordinacija s dokumentacijskim centrima i muzejima zemalja u razvoju, u smislu stručne pomoći.

Upravo u tom kontekstu je i jedan od bitnih zaključaka ovogodišnjeg sastanka da CIDOC u okviru sljedećeg trijevnog programa pripremi i publicira Priručnik o dokumentaciji muzejskih zbirki, u okviru kojeg bi bio utvrđen zajednički, na međunarodnom nivou, komunikacijski format dokumentacijskih oblika u muzejima, temeljen na sistemu Muzejskog dokumentacijskog udruženja Velike Britanije i dopunjen dosezima iz prakse u posljednjih nekoliko godina, u nacionalnim komiteti-

ma za dokumentaciju kao i u samom CIDOC-u.

Obilaskom londonskih muzeja British, Science, Army i Imperial War i praktično je prezentirano provođenje muzejskog dokumentacijskog sistema u Velikoj Britaniji, koji je predložio i sustavno provodi Muzejsko dokumentacijsko udruženje (M. D. A.) iz Duxforda; kataloška procedura; mikrokompjutorski informacijski sistemi; primjena minimuma kategorija za opis predmeta; sadašnje i buduće korištenje računara; korisnost i svrha standardizacije podataka; organizacija dokumentacijskih centara pri muzejima i dr.

Evidentno je da su rastuće potrebe i zahtjevi muzeja za brzim pronalaženjem i korištenjem vlastitih podataka danas usmjereni i sve više prilagođeni izradi i primjeni suvremenih dokumentacijskih i informacijskih sistema koji osiguravaju, ili će ubrzo to omogućiti, racionalnije korištenje u međunarodnim razmjerima.

Konstatacija o potrebi otvorenog postavljanja muzeja prema proširenim zahtjevima za bržom informacijom i suvremenijom dokumentacijom u povezanosti s uvjetom postavljanja moderne tehnologije može dobro funkcionirati i uz više razumijevanja i volje stručnjaka muzeja, jer u protivnom već ubrzo muzeji mogu doseći stupanj nemoci i same kulturne difuzije.

Ostajući samo na razini informacijsko-dokumentacijskog sistema muzeja, riječi B. Gilmana »da muzeje ipak više paralizira nepostojanje određene politike negoli nedovoljna sredstva« zvuče poznato.

Vijesti iz ICOM-a

- U usvojenom trogodišnjem programu, ICOM će dati prioritet radu Međunarodnog komiteta za dokumentaciju (CIDOC) na priručniku za muzejske dokumentacijske sisteme.
- ICOM je odobrio osnivanje nacionalnih komiteta u Urugvaju i Etiopiji.
- U Kopenhagenu će se ove godine održati plenarna skupština Međunarodnog komiteta za konzervaciju. Subvencije su pristigle od Getty Fondacije i ICCROM-a, a ICOM je također odobrio stanovitu pomoć. Ukupni troškovi bit će 50 000 US dolara.